

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJOS
VIEŠOJO VALDYMO GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS
RESPUBLIKOS CIVILINIO PROCESO KODEKSO 142 IR 296 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
BEI KODEKSO PAPILDYMO 95¹ STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-885 IR
LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO KODEKSO 154 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-886” PROJEKTO
(TAP NR. 22-23; TAIS NR. 21-34004(2))**

2022-01-18 Nr. NV-143

Vilnius

Projekto rengėjas. Teisingumo ministerija.

Projekto tikslas. Pateikti Vyriausybės išvadą pritarti Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 142 ir 296 straipsnių pakeitimo bei Kodekso papildymo 95¹ straipsniu įstatymo projektui Nr. XIVP-885 ir Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 154 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIVP-886 (toliau – Įstatymų projektai).

Situacija. Seimo valdyba 2021-12-01 sprendimu Nr. SV-S-320 paprašė Vyriausybės pateikti išvadas dėl Įstatymų projektų, kuriuos pateikė Seimo nariai (Vytautas Kernagis, Laurynas Kasčiūnas, Tomas Vytautas Raskevičius, Romualdas Vaitkus, Andrius Mazuronis).

Įstatymų projektais siūloma:

- Civilinio proceso kodekse (CPK) įtvirtinti operatyvią ieškinio preliminarų pagrįstumo įvertinimo procedūrą, siekiant užkirsti kelią piktnaudžiavimui procesu, kai ieškiniai reiškiami nesąžiningai, siekiant pakenkti atsakovo vykdomai veiklai (pavyzdžiui, žurnalisto vykdomai veiklai, susijusiai su viešojo intereso tenkinimu ar gynimu). Pritaikius šią procedūrą ir ieškinį jau pradiname proceso etape palikus nenagrinėtą, nebūtų eikvojami teismo ir proceso šalių laiko bei finansiniai ištekliai, atsakovas nepatirtų neigiamų reputacinių pasekmių, bylinėjimosi išlaidų; kad nauja procedūra nepiktnaudžiautų atsakovas, numatoma abiejų šalių išklauso pareiga bei teismo nutarčių apskundimo galimybė;
- apriboti galimybę taikyti baudžiamąją atsakomybę už šmeižimą – dekriminalizuoti Baudžiamojo kodekso (BK) 154 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą nusikalstamą veiką, numatančią baudžiamąją atsakomybę už apie kitą žmogų tikrovės neatitinkančios informacijos, galinčios paniekinti ar pažeminti tą asmenį arba pakirsti pasitikėjimą juo, paskleidimą ir švelninti baudžiamąją atsakomybę už šmeižimo per visuomenės informavimo priemonę arba asmens šmeižimo, neva šis padarė sunkų ar labai sunkų nusikaltimą padarymą, numatytą BK 154 straipsnio 2 dalyje.
Už mažiau pavojingo šmeižimo atvejus būtų taikomos civilinėje teisėje numatytos apsaugos priemonės ir atsakomybė (CK 2.24 str.), sprendžiama praktikoje egzistuojanti baudžiamosios ir civilinės atsakomybės atribojimo problematika (pvz., 2020 m. policijos įstaigos priėmė 944 nutarimus atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą pagal BK 154 str., iš 118 pradėtų tyrimų 50 nutraukti, nesant nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo požymių), kartu užtikrinamas baudžiamosios atsakomybės kaip kraštutinės priemonės principo reikalavimas ir galimybė už šio nesunkaus nusikaltimo padarymą taikyti kitas, su laisvės atėmimu nesusijusias, bausmes.

Projekto esmė. Siūloma pritarti Įstatymų projektams.

Derinimas. Projektas derintas su Kultūros ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Teisėjų taryba, Generaline prokuratūra ir Lietuvos advokatūra.

Kultūros ministerijos ir Vidaus reikalų ministerijos teikti pasiūlymai suderinti darbo tvarka. Teisėjų taryba nurodė, kad iš esmės Nutarimo projektui ir Įstatymų projektams pritaria. Lietuvos advokatūra informavo, kad išvados per nurodytą terminą nepateiks. Generalinė prokuratūra išvados nepateikė.

Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupė pateikė pastabų ir pasiūlymų dėl CPK siūlomos įtvirtinti ieškinio preliminarus pagrįstumo įvertinimo procedūros (2022-01-14 išvada Nr. NV-125).

Atitiktis Vyriausybės programai. Įstatymų projektai atitinka Vyriausybės programos nuostatas – 84.4 papunktyje įtvirtintą siekį stiprinti žurnalistų apsaugą nuo persekiojimo už kritiką ir 193.6 papunkčio nuostatas dėl subalansuotos valstybės baudžiamosios politikos (baudžiamosios atsakomybės kaip *ultima ratio* priemonės taikymo ir proporcingos baudžiamosios atsakomybės už mažiau pavojingas nusikalstamas veikas).

Dalykinio vertinimo išvada. Siūlome Projektą svarstyti Tarpinstituciniame pasitarime.

Viešojo valdymo grupės patarėja

Asta Klapatauskienė

tel. 8 706 63863, el. p. asta.klapatauskiene@lr.lt